

ՆԵՐՂՐՈՒՄԱՅԻՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՐՁԸ

Վարդան ԲՈՍԱՆՁՅԱՆ
Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Սեդրակ ԹՈՓԼԱՂԱՆՅԱՆ
ԵՊՀ Տնտեսագիտության ֆակուլտետի հայցորդ

Բանալի բառեր. ներդրումներ, ներդրումային քաղաքականություն, տնտեսական քաղաքականություն, տնտեսություն, հարկային քաղաքականություն

Ներդրումային արդյունավետ քաղաքականության լավագույն ապացույցը երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման մակարդակն է, տնտեսական իրական աճի կայուն միտումը, որն ի վերջո հանգեցնում է բնակչության կենսամակարդակի աճի և բարեկեցության, ինչը պետության և ողջ հասարակության գերխնդիրն է:¹ Հայաստանի Հանրապետության համար, մեր կարծիքով, կարող է ուշագրավ ներկայանալ ներդրումային քաղաքականության մշակման իրականացման այլ երկրների՝ մասնավորապես եվրասիական տնտեսական միության անդամ որոշ պետությունների փորձը:

1990-ական թվականներից Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսությունը զգալի փոփոխություններ է կրել, որոնք պայմանավորված են տարատեսակ, այդ թվում՝ քաղաքական պատճառներով: Տնտեսության մեջ էական բեկումնային ժամանակաշրջաններից մեկը 1998թ. տնտեսական ճգնաժամն էր, որը պայմանավորված էր պլանային տնտեսությունից շուկայականին անցնելու բարդություններով: ԱՊՀ բոլոր երկրներում պլանային վարչահրամայական տնտեսարգից ազատ շուկայականին անցումային շրջանը բնորոշվեց սոցիալ-տնտեսական խորը ցնցումներով: Ստեղծված քառասյին իրավիճակում ռուսական ներդրողները հսկայական կորուստներ էին կրում, ինչը վկայում էր, որ ներդրումային միջավայրն անբարենպաստ էր, իսկ Ռուսաստանի նման բնական հարուստ ռեսուրսներ և հսկայական տարածք ունեցող երկրի համար ներդրումային միջավայրի բարելավման մեծ ջանքեր կպահանջվեին: Այս պարագայում անհրաժեշտություն է առաջանում պետության կողմից խիստ վերահսկողություն սահմանել տրամադրված միջոցների նպատակային օգտագործումն ապահովելու նպատակով, մասնավորապես կատարված աշխատանքների ծավալների և արժեքի ստուգումներ՝ պատժամիջոցների կիրառմամբ՝ միջոցների ոչ նպատակային օգտագործման դեպքում:

Վերջին տարիներին պետության ակտիվ մասնակցությամբ ներդրումների խթանման ուղղությամբ կարևոր քայլ էր արժեթղթերի շուկայի զարգացումը, որն իրավական հիմքեր է ստեղծում տնտեսության առավել ար-

¹ В.Е. Черкасов, Международные инвестиции, М.: Дело, 2003

ոյունավետ ճյուղեր կապիտալի հոսքի համար, որոնք իրենց արդյունավետությունն արդեն իսկ ապացուցել են և լրացուցիչ ներդրումների կարիք են զգում հետագա ընդլայնման համար:

Բելառուսում ներդրումային գործունեության կարգավորման հիմքում ընկած է Բելառուսի Հանրապետության Ներդրումային օրենսգիրքը՝ ընդունված 2001թ.: Այն սահմանում է ներդրումային գործունեության կարգավորման ընդհանուր պայմաններ և ուղղված է պետության կողմից դրա խթանմանը, ինչպես նաև ներդրողների իրավունքների պաշտպանությանը: Ներդրումային գործունեությունը, համաձայն ԲՀ օրենսդրության, ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կամ պետության (պետական վարչատարածքային միավորի) կողմից ապրանքների կամ ծառայությունների արտադրության մեջ ֆինանսական, գույքային, մտավոր կամ այլ արժեք ներկայացնող միջոցի ներդրումն է եկամտի կամ շոշափելի այլ արդյունքի ստացման նպատակով: Պետական աջակցությունը վերաբերում է հարկային և մաքսային ոլորտում արտոնություններ սահմանելուն, կառավարության երաշխիքներին, կենտրոնացված ներդրումային ռեսուրսների տրամադրմանը: Օրենքը ներդրողին հնարավորություն է տալիս նաև հարկերի և տուրքերի վճարումից հետո մնացած եկամուտը ազատ փոխադրել ԲՀ սահմաններից դուրս: Վերջին իրավունքը վերաբերում է նաև ներդրողին պատկանող գույքի վաճառքից ստացված միջոցների փոխանցմանը: Իրավական ռիսկերի կրճատման երաշխավորը պետությունն է՝ իր վարած քաղաքականությամբ, որի հիմքում պետք է ընկած լինի օրենքների և իրավական այլ ակտերի ստորակարգության սկզբունքը, իրավական ակտերի հետադարձ ուժի կիրառումից հրաժարվելը, դատական համակարգում իրականացվող որոշումների իրավացիությանը հետևելը, որոնք էլ իրենց հերթին, օտարերկրյա ներդրողի համար իրավական ռիսկերի նվազեցման ուղղությամբ կարևոր նախապայմաններ կստեղծեն:

Ռազմավարական նշանակություն ունեցող օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման ուղղությամբ սահմանվել է երաշխիքների որոշակի համակարգ, այդ թվում՝ օտարերկրյա կազմակերպությունների կողմից երկրի տարածքում արտադրության կազմակերպման նպատակով ներմուծվող մեքենասարքավորումների մաքսատուրքից ազատումը: Ստեղծվել և գործում են 4 ազատ տնտեսական գոտիներ, նախապատրաստական փուլում են ևս 2-ը:

Տնտեսության զարգացման հիմնական խոչընդոտներից է երկրի նեղ շուկան, որի արդյունքում ձեռնարկությունները չեն կարողանում բավարար միջոցներ կուտակել՝ արտադրության նորացման և վերազինման նպատակով: Նման իրավիճակում ձեռնարկությունները նպատակաուղղվում են թե՛ ապրանքների և թե՛ կապիտալի արտաքին շուկաներ, ընդ որում

առաջնային է կապիտալինը, քանի որ առանց ֆինանսական ռեսուրսների արտաքին աղբյուրների խիստ դժվար կլինի արտադրության որակական մակարդակի բարձրացումը:

Առևտրային բանկերի վարկերը շատ թանկ են ձեռնարկությունների համար, և երկրի ներսում եղած ազատ դրամական միջոցներն էլ արտահոսում են առավել արդյունավետ շուկայական տնտեսությամբ երկրներ, ուստի արտադրության զարգացման հիմնական հույսը մնում է օտարերկրյա կապիտալի ներգրավումը: Համախառն պահանջարկը ավելացնելու հիմնական միջոցը արտադրության աճն ու կատարելագործումն են, ինչը ոչ միայն կհանդիսանա որակյալ ապրանքների ու ծառայությունների առաջարկի խթան, այլև արտադրության միջոցներ արտադրողների համար սպառման շուկա:

Ի լրումն ասվածի, Բելառուսը Ռուսաստանի ռազմավարական գործընկերն է, ուստի ինչպես տնտեսական, այնպես էլ քաղաքական առումով չի կարող լիարժեք անկախ վարքագիծ ունենալ, ինչն էլ անպայման բացասական արձագանք է առաջացնում մասնավորապես Արևմուտքի երկրներում և անդրադառնում է նրանց կողմից ԲՀ նկատմամբ վարած տնտեսական քաղաքականության վրա: Ռուսաստանն էլ բազմաթիվ չլուծված խնդիրներ և հսկայածավալ ներդրումների կարիք ունի սեփական տնտեսության մեջ, ինչը առայժմ հնարավորություն չի տալիս տնտեսական լուրջ համագործակցություն և աջակցություն առաջարկել իր գործընկերոջը: Ղազախստանի Հանրապետությունում (ՂՀ) շուկայական տնտեսությանն անցման պայմաններում առաջնահերթ խնդիր է համարվում պետական ներդրումային քաղաքականության մշակումն ու իրականացումը, որը տնտեսական բարեփոխումների հիմնական ուղղություններից է: ՂՀ-ում ևս ներքին ֆինանսական ռեսուրսների սահմանափակության խնդիր լուծման նպատակով պետության ներդրումային քաղաքականության մեջ առաջնային է դառնում օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման հարցը, որի նպատակը օտար երկրների հետ տնտեսական փոխշահավետ համագործակցության ծավալման հեռանկարն է:²

Շուկայական հարաբերություններին անցման գործընթացին զուգահեռ, ստեղծվել է նաև ներդրումային ոլորտի օրենսդրական դաշտը: Ղազախստանի կառավարությունը, նախագահի նախաձեռնությամբ, 1998-ից հատուկ ռազմավարական ծրագիր է իրականացնում “ՂՀ ռազմավարական զարգացման ծրագիր 2030”³ խորագրով, որում հատուկ տեղ է հատկացվում ներդրումային քաղաքականության ոլորտում նպատակների և ա-

² Иностранные инвестиции в РК, Алматы 2000

³ Казахстан 2030. Процветание, безопасность и улучшение благосостояния всех казахстанцев.

ռաջնայնությունների սահմանմանը: Մասնավորապես, դիտարկվել են խընդիրներ՝ կապված երկրում ներդրումային միջավայրի բարելավման, օտարերկրյա ներդրումների արդյունավետ պաշտպանության մեխանիզմների մշակման, ֆոնդային շուկայի զարգացման տեմպերի արագացման, մանր ձեռնարկատիրության աջակցման հետ: ՂՅ-ում օտարերկրյա հիմնական ներդրողներն են ԱՄՆ-ը, Գերմանիան, Մեծ Բրիտանիան, Ճապոնիան, Հարավային Կորեան, Ֆրանսիան և այլն: Օտարերկրյա ներդրումների ներգրավումը, ըստ տեղի փորձագետների և տնտեսագետների, կստեղծի Ղազախստանի արդյունաբերական ոլորտի բարելավման իրական պայմաններ, հնարավորություն կտա ստեղծել նոր, բարձր տեխնոլոգիական արտադրություններ, կբարձրացնի հիմնական միջոցների նորացման և տեխնիկական վերագինման մակարդակը և այլն: Մասնավորապես, ինդիք է դրվում արտասահմանից ներգրավված միջոցների հաշվին բարձրացնել արտահանման մակարդակը, փոխել դրա հումքային ուղղվածությունը, ամրապնդել ՂՅ դիրքերը արտաքին շուկաներում, զարգացնել ներմուծմանը փոխարինող արտադրությունները, նոր տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների, կառավարման և արտադրանքի իրացման ժամանակակից մեթոդների կիրառմամբ բարձրացնել արդյունաբերության գիտատեխնիկական մակարդակը, ավելացնել բյուջեի հարկային մուտքերը, աջակցել առավել անբարենպաստ պայմաններում գտնվող տարածաշրջանների զարգացմանը, ստեղծել նոր աշխատատեղեր և այլն:

Օտարերկրյա ներդրումների իրականացման հիմնական ձևը համատեղ և օտարերկրյա ձեռնարկությունների ստեղծումն է: Օտարերկրյա ներդրողները կարող են գործունեություն ծավալել ՂՅ օրենքով թույլատրված ցանկացած բնագավառում: Անհատական ձեռնարկատիրության մասին 1997թ. ընդունված օրենքի համաձայն օտարերկրացիները կարող են հիմնել նաև փոքր ձեռնարկություններ, որոնց աշխատողների թիվը չի անցնում 50-ից: ՂՅ օրենսդրության համաձայն օտարերկրյա ներդրումները երաշխավորվում են նաև ազգայնացումից և առգրավումից, եթե դրա անհրաժեշտությունը չի բխում հասարակության շահերից, սակայն նույնիսկ այդ դեպքում անպայմանորեն և անհապաղ կարգով վճարվում է համարժեք և արդյունավետ փոխհատուցում:

Անցումային երկրներում ներդրումային քաղաքականությունը դիտարկելուց զատ, հետաքրքիր է նաև այն երկրների փորձը, որոնք անցել են ճգնաժամային պայմաններով և, շնորհիվ հետևողական քաղաքականության, բարձր արդյունքների են հասել ինչպես ներդրումների, այնպես էլ ամբողջ տնտեսության զարգացման բնագավառում: Ճապոնիան, Հարավային Կորեան, Թայվանը, արևմտաեվրոպական մի շարք երկրներ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո հարաբերականորեն կարճ

Ժամանակահատվածում նորացրին իրենց արդյունաբերական համակարգը, որի գլխավոր նախապայմանը ՀՆԱ ծավալում ներդրումների բարձր տեսակարար կշիռն էր: Հարավարևելյան Ասիայի երկրները ներդրումային գործընթացը խթանելու նպատակով հետևյալ հիմնական լծակներն էին օգտագործում. պետական ներդրումներ (և ոչ միայն ենթակառուցվածքային ոլորտում), ներդրումների հարկային խթաններ, մեքենասարքավորումների գների ցածր մակարդակի ապահովում՝ դրանց ներմուծման համար մաքսատուրքի արտոնություններ սահմանելով, տոկոսադրույքի շուկայականից ցածր մակարդակ և այլն: Ինչպես նշում են Համաշխարհային բանկի մասնագետները, տնտեսության զարգացման որոշակի մակարդակից հետո միայն հնարավոր եղավ այս երկրներում ձևավորել ու զարգացնել արժեթղթերի շուկաները: Չնայած այսօր ֆինանսական շուկաների դերը այս երկրներում անհամեմատ մեծացել է, դրանց առավել դինամիկ զարգացման ժամանակաշրջանում այն եական նշանակություն չի ունեցել:

Դինամիկ զարգացող բազմաթիվ երկրներում ներդրումների ֆինանսավորման գործում եական է եղել պետական ֆինանսական ինստիտուտների դերը: Օրինակ Հարավային Կորեայի ֆինանսական շուկայում գերակշռում էին պետական ինստիտուտները, մինչդեռ մասնավոր հաստատություններն առաջ եկան միայն 1980-ականների առաջին կեսին ու մինչև 90-ականները դեռևս կայացման գործընթացում էին:

Հարավարևելյան Ասիայի ներդրումային գործընթացի պետական խթանման կարևոր լծակներից է նաև տոկոսադրույքի պետական կարգավորումը: Հարավային Կորեայում երկարաժամկետ վարկերը տրամադրվում էին կառավարության կողմից հատուկ ընտրված ձեռնարկություններին բացասական իրական տոկոսադրույքներով՝ այդ ոլորտներում զարգացումը խթանելու նպատակով: Համաշխարհային բանկի փորձագետների գնահատմամբ նշված երկրներում հարկային, սակագնային և արժութային քաղաքականությունները ոչ միայն նպաստում էին ներդրող ձեռնարկությունների ներդրումային ռիսկերի նվազեցմանը և տոկոսադրույքի աճի որոշակի սահմանափակմանը, այլև վերահսկում էին կապիտալի և ցածր գներով ներդրումային ապրանքների ներմուծումը: 1986թ. Հարավային Կորեայում պետությունը 110 անուն ապրանքների գներ էր կարգավորում՝ ներառյալ գազինը, պողպատինը, դեղամիջոցներինը, ավտոմեքենաներինը, թղթինը, հեռուստացույցներինը և այլն: Թայվանում պետությունը կարգավորում էր ներմուծմանը փոխարինող ապրանքների գները՝ տեղական արտադրողներին խթանելով ծախսերի կրճատման հարցում: Այսպես, եթե 1960թ. տեղական արտադրության՝ ներմուծմանը փոխարինող ապրանքները թույլատրվում էր վաճառել միջազգային միջին գներից 25% բարձր, ապա 1964թ.՝ 15%, 1968թ.՝ 10%, 1973թ.՝ 5%:

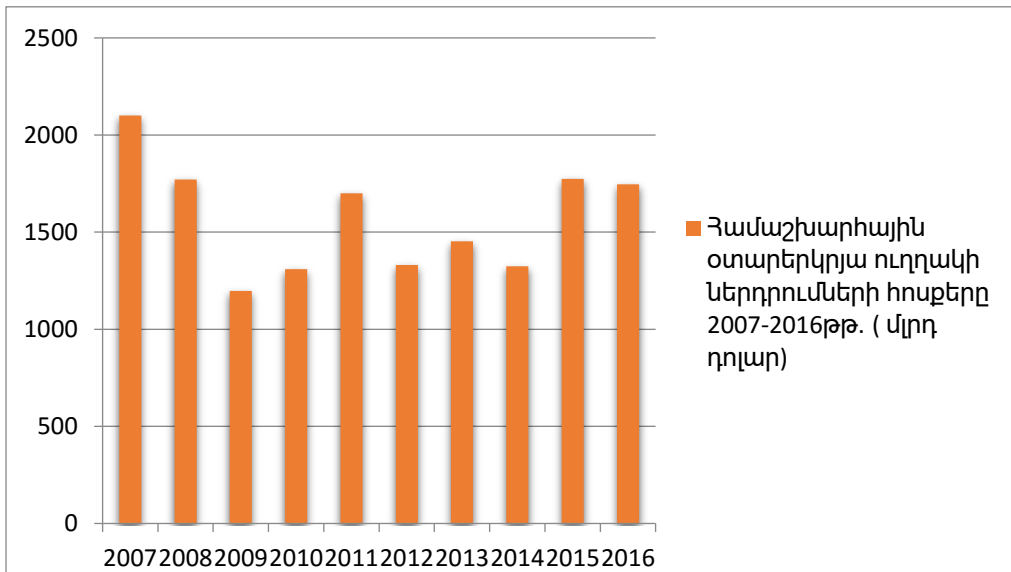
ԱՄՆ-ում ներդրումային նախագծերի ֆինանսավորման համար լրացուցիչ աղբյուրների ձևավորման գործում մեծ դեր խաղացին ամորտիզացիայի իրականացման փոփոխությունները և ընկերությունների շահութահարկի զգալի նվազեցումը: 1980-ականներին ԱՄՆ-ում իրականացվող հարկային բարեփոխումների արդյունքում զգալի կրճատվեցին հիմնական ֆոնդերի ամորտիզացիայի ժամկետները: Երկար տարիներ առավել տարածված հարկային խթաններից էր ձեռնարկության կողմից արդյունաբերական շինարարության և սարքավորումների ձեռք բերման նպատակով կատարված ծախսերի որոշակի տոկոսի չափով շահութահարկի գումարի նվազեցումը: Հարկային նման արտոնություններ տարբեր տարիների կիրառվել է նաև զարգացած շուկայական տնտեսությամբ այլ երկրներում, մասնավորապես Էներգետիկ ճգնաժամի տարիներին, երբ արտոնություններ էին տրվում հատկապես այլընտրանքային Էներգիայի կիրառման հետ կապված կապիտալ ներդրումների խրախուսման նպատակով, ինչպես նաև Էներգախնայողական և շրջակա միջավայրի աղտոտվածության նվազեցմանն ուղղված ներդրումներ իրականացնելիս:

Բացի վերը նշվածից, այդ երկրների տնտեսության վրա դրական զգալի ազդեցություն ունեցավ գիտատեխնիկական ոլորտում ներդրումների խթանումը: Օրինակ ԱՄՆ-ում և Ճապոնիայում շահութահարկի գումարը կարող է նվազեցվել գիտատեխնիկական ոլորտում կատարված ներդրումների 20%-ի չափով: ԱՄՆ-ում հատուկ հարկային խթաններ են կիրառվում ձեռնարկությունների և բուհերի համագործակցության սերտացման նպատակով: Ձեռնարկություններին իրավունք է վերապահվում շահութահարկը նվազեցնել համալսարանների հիմնարար գիտական հետազոտությունների ֆինանսավորմանն ուղղված գումարի 20%-ի չափով: Շահութահարկից նվազեցվում է նաև համալսարաններին և ոչ առևտրային գիտահետազոտական կազմակերպություններին տրամադրված գույքի ու սարքավորումների արժեքը: Դա հանգեցրել է բուհական համակարգում գիտահետազոտական խոշոր կենտրոնների զարգացմանը, գիտության ու արդյունաբերության սերտ համագործակցությանը:

Ինչպես ցույց են տալիս ուսումնասիրությունները, յուրաքանչյուր երկրի բնորոշ է որոշակի, միայն այդ երկրին հատուկ տնտեսական քաղաքականության տարբերակ, որն էլ բնորոշվում է տվյալ երկրում շուկայական հարաբերությունների զարգացման մակարդակով, տնտեսության մեջ պետության տեղով ու դերով, ժողովրդի պատմական և սոցիալ-հոգեբանական առանձնահատկություններով, ազգային մշակույթով և այլն: Նշվածն ընդհանրացնելով կարելի է նկատել, որ նախ, որպես կանոն, ուղիղ համեմատական կապ գոյություն ունի ներդրումների մակարդակի և ՀՆԱ աճի տեմպի միջև: Ընդ որում այս կապը երկկողմանի պատճառա-

հետևանքային բնույթ է կրում. ներդրումների աճը բերում է ՀՆԱ ծավալների մեծացման, հակառակը՝ ՀՆԱ ծավալի աճին զուգահեռ, սովորաբար դիտվում է նաև ներդրումների մակարդակի աճ:

Համաշխարհային տնտեսության խոցելիության, աշխարհաքաղաքական ռիսկերի և անկայուն քաղաքականության պայմաններում 2016թ. ընթացքում համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հոսքերը նվազել են շուրջ 2%-ով՝ հասնելով 1.75 տրիլիոն ԱՄՆ դոլլարի: Ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ համաշխարհային տնտեսությունում դեռևս չեն վերականգնվել ուղղակի ներդրումների նախաճգնաժամային ծավալները, ինչը նշանակում է, որ համաշխարհային տնտեսությունը դեռևս գտնվում է հետճգնաժամային վերականգման փուլում: Համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հոսքերը ավելի շատ անկում են ապրել զարգացող երկրներում, որը կազմում է ավելի քան 14%: Ըստ փորձագիտական կանխատեսումների համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ծավալները 2017-2018թթ. ընթացքում շարունակելու են աճել՝ ձգտելով հասնել 2007 թվականին գրանցված պիկին: Ստորև ներկայացված է համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հոսքերի դինամիկան 2007-2016թթ. ընթացքում⁴

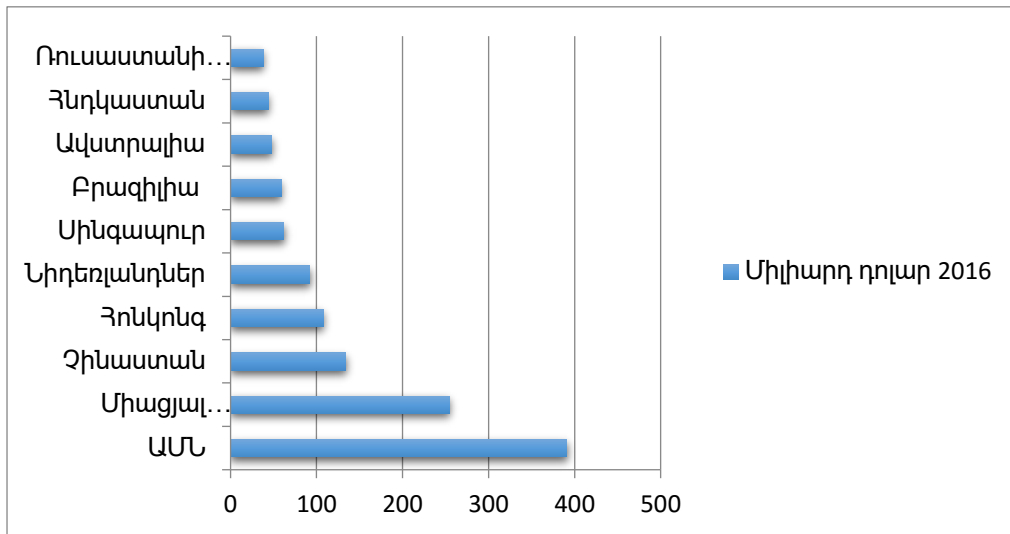

Գծապատկեր 1. Համաշխարհային օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների հոսքերը 2007-2016 թթ.

Փորձագիտական կանխատեսումները ցույց են տալիս, որ համաշխարհային ՀՆԱ-ի և առևտրի էական աճ առաջիկա տարիներին չի սպաս-

⁴ www.unctad.org

վում: Այդուհանդերձ, մի շարք տնտեսություններում աճի ցածր մակարդակն ու անկանխատեսելի հեռանկարները, ինչպես նաև ԱՄՆ Դաշնային պահուստային համակարգի՝ տնտեսության ֆինանսական խթանման ծրագրի կրճատումը հնարավոր է սվազեցնեն գլոբալ տնտեսության վերականգնման տեմպերը: Առանձնացնենք ՕՈՒՆ ամենամեծ հոսքեր ապահոված երկրների տասնյակը, որտեղ ԱՄՆ-ը 391 միլիարդ դոլար ՕՈՒՆ հոսքերով 2016թ. առաջատար է /գծապատկեր 2/, իսկ Միացյալ Թագավորությունը և Չինաստանը՝ երկրորդ և երրորդ հորիզոնականները:

Գծապատկեր 2. Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների ամենամեծ հոսքեր ապահովված երկրների տասնյակը /մլրդ ԱՄՆ դոլար/⁵

Նախկին ԽՍՀՄ բոլոր երկրներում ինչպես ներդրումների, այնպես էլ ՀՆԱ ծավալների աճը անբավարար մակարդակ ունի: Ներդրումների ցածր մակարդակը հանգեցնում է արտադրությունում ներդրումների “քաղցի” ինչի հետևանքով էլ ընկնում է արտադրության ծավալային և որակական մակարդակը: Մյուս օրինաչափությունը պետական քաղաքականության ուղղվածությունն է դեպի ներդրումների արտաքին աղբյուրներ: Սակայն ՕՈՒՆ ներգրավմամբ ևս այս երկրներում բավարարվելը դժվար է, և բացի այդ դրանք որոշակի բևեռացված են, որն էլ արտահայտվում է բնական ռեսուրսների և սպասարկման ոլորտներ դրանց ուղղվածությամբ: ԱՊՀ երկրներում ընդհանրություններ կան նաև տնտեսության պետական կառավարման ոլորտում: Հետխորհրդային ժամանակաշրջանում սկսվեց պետական կենտրոնացված կառավարման համակարգի վերափոխում:

⁵Trends and Policies Monitors - www.unctad.org

Սակայն այս պարագայում ևս բազմաթիվ խոչընդոտներ են առաջանում՝ կապված կառավարման օղակների բազմազանության, դրանց գործողությունների համաձայնեցման ցածր մակարդակի, վերահսկողության կորուստի և այլ հանգամանքների հետ:

Հաջորդ ընդհանրությունը, որը կարելի է բնորոշ համարել անցումային տնտեսությամբ երկրներին, օրենսդրական անկայուն դաշտի առկայությունն է: Օրենսդրական հարափոփոխ գործընթացը անորոշության և տարակուսանքի մթնոլորտ է ստեղծում ինչպես օտարերկրյա, այնպես էլ տեղի ներդրողների, հասարակության լայն շրջանում, որն էլ ոչ միայն բացասական է ազդում արտաքին աղբյուրներից ներդրումների հնարավոր ներգրավման վրա, այլև նպաստում է ներքին ֆինանսական միջոցների արտահոսքին: Ի վերջո առավել կարևոր են օրենսդրական դաշտի կայունությունը և դրա պահանջների արդյունավետ իրագործումը:

Այդ երկրներում դիտվում է նաև ֆինանսական շուկաների զարգացման ցածր մակարդակ, ինչը թերևս բնական կարելի է նշել, քանի որ ֆինանսական շուկան ներդրումային ձևավորված դաշտի, տնտեսության զարգացածության որոշակի մակարդակի առկայություն է պահանջում: Կարելի է ասել, որ ֆինանսական շուկայի ձևավորումը ներդրումային գործընթացի կազմակերպման առավել զարգացած ձևն է, ուստի այն կարող է արդյունավետ լինել միայն համապատասխան օրենսդրական դաշտի և տնտեսական պայմանների առկայության դեպքում:

Թույլ են զարգացած նաև մյուս ենթակառուցվածքային ոլորտները, ինչպես բանկային համակարգը, ներդրումային գործակալությունները, ապահովագրական ոլորտը, արդյունավետ չեն կիրառվում լիզինգի, ֆրենչայզինգի հնարավորությունները և այլն: Նշված խոչընդոտներից բացի ներդրումային միջավայրի գործոնների թվում առաջնային տեղ է զբաղեցնում քաղաքական և ռազմաքաղաքական դաշտի կայունությունը, որի անկայունությունը բերում է միջազգային ասպարեզում պետության վարկանիշի անկման, ինչը բացասաբար է ազդում տնտեսության և ներդրումային գործընթացի զարգացման տեմպերի վրա:

Վերը նշված խնդիրները փոխկապակցված են միմյանց հետ և դրանց իրագործումը հնարավորություն կտա ոչ միայն ավելացնել ներդրումների ծավալները, այլև բարձրացնել վերջիններիս արդյունավետությունը, որը կարևոր նախապայման է ցանկացած երկրի զարգացման համար:

Վարդան ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆ, Սեդրակ ԹՈՓԼԱԴԱԼՅԱՆ

Ներդրումային քաղաքականության միջազգային փորձը

Բանալի բառեր. ներդրումներ, ներդրումային քաղաքականություն, տնտեսական քաղաքականություն, տնտեսություն, հարկային քաղաքականություն

Հոդվածը նվիրված է զարգացող և զարգացած երկրներում մշակվող և իրականացվող ներդրումային քաղաքականության հիմնական ուղղությունների և առանձնահատկությունների ուսումնասիրությանը: Ներկայացվել են ԵԱՏՄ երկրներում ներդրումային գործունեությունը կարգավորող օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ մեխանիզմները և դրանց հիմնական բնութագիրը: Քննարկվել են զարգացած երկրներում ներդրումների խթանման հիմնական գործիքները և մեխանիզմները:

Вардан БОСТАНДЖЯН, Седрак ТОПЛАГАЛЦЯН

Международный опыт инвестиционной политики

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная политика, экономическая политика, экономика, налоговая политика

Статья посвящена изучению основных путей и особенностей инвестиционной политики, разрабатываемой в развивающихся и развитых странах. Представлены регулирующие инвестиционную деятельность в странах ЕАЭС законодательные и институциональные механизмы, а также их основные характеристики. Рассмотрены основные инструменты и механизмы, стимулирующие инвестиции в развитых странах.

Vardan BOSTANJYAN, Sedrak TOPLAGHALTSYAN

Foreign experience of investment policies

Key words: investments, investment policy, economic policy, economy, tax policy

The article concentrates on the study of the directions and peculiarities of investment policy, processed and implemented in the developing and developed countries. Legislative and institutional mechanisms and their primary characteristics regulating the investment policy in the countries of EEU were presented. The principal instruments and mechanisms of promotion of investments in the developed countries.